

tades en textos recents (AlcM): *zim-zam* (DAg.); *zam-zam*. *Zis-zas*. *Zas!*, valencià *zes!* Ben onomatopèic és **zing-zing*, que expressa la noció de moviment sorollós i agut; a Badalona diuen amb aquest valor: *ziga-la-zet* (CDuarte, confirmat per dos badalonins). *Ziu-ziu* o *ziga-ziu* ross. *Zic-zic*, Saisset; *zigo-zigo* mall. *Zub-zub*. *Zit* nom d'ocell (DAg.). *Zin* id. (BDC x, 89). *Zul!* (DAg.). *Zeps*.

DERIV.: *Zigaguejar* [NOLLER; DAg.]; «passant prop d'Angostrina, i, ben carregat de contrabàndol, va tirar en direcció als estanys de Carlit, amb el propòsit d'entrar al Capcir --- Va començar a ploure, fins a descapdellar-se una tempestat horrorosa ---; el trontoll de la tronada creixia, els llampecs *ziczaguejaven* entre la negror del cel, i reflectint-se en les aigües de l'Estany Llat --- esferèien les graules i els isarts», Massó Torr. (*Croquis*, I, 49.4f.). «Tornarem a Pratihana muntats en cèlica carrossa, duent per bandera el juganer *zigaguejar* del llamp, i pintada de fresc amb els colors de l'iris», Coromines (trad. Kalidassa, *Vikramórvaç* IV, 73, p. 99). *Zigalosejar*. *Zigaguejant* (Guimerà). *Zigazar* ross.; *zigagador*. *Zimbar* 'brunzir' «el noi tirava pedres que anaven *zimbant* per l'aire» (DAg.).

Zigodàctil, *zigofilàcies*, *-fíl·lies*, *zigoma*, *zigomàtic*. *Zigomorç*, V. *zeugma* *Zig-zag*, *zigazar*, *-zaguejar*, V. *ziga-zaga*

ZIMASA, derivat savi del gr. ζύμη 'ferment' (cf. ENZIMA).

CF.: *Zimologia* [Lab.]; *zimològic* [1868, *SLitCosta*]. *Zimogen*. *Zimotècna*; *zimotècnic* [1868]. *Zimòtic*.

Zimbar, *zim-zam*, V. *zigazaga* *Zin*, V. *ziga-zaga*

ZINC, pres de l'al. *zink* per conducte del fr. *zinc* id. □ 1.ª doc.: Lab.: «de bon matí --- saltà del llit a corre-cuyta; l'impressió de l'aygua, al esbandir-se en el gibrell, l'eixeribí ---; rehullà l mirallet de *zinc*, sospès darrera l finestró, com un pèndol de rellotge, tot esclatint-se ls bucles ---», Pons Mass. (*Auca d. l. P.* III, 36.7f.). També s'ha dit bastant *zenc* per la pronúncia fr. [Bna. 1912 ---]; altres formes alterades *žink* Priorat (1935); *žny* Àreu de V. Ferrera (1933); mall. (Mancor, *BDLC* VII, 179).

DERIV.: *Zíncic* [1868, *SLitCosta*]; *zincat*. *Zincejar*.

CF.: *Zincografia* [1868, *SLitCosta*]; *zincògraf*. I altres en *zinc*.

Zingiberàcies, V. *gingebre*

ZIRCÓ, derivat savi de l'àr. *zarqân* id., que va donar, per via popular, ATZARCÓ.

DERIV.: *Zirconí*; *zircònic*; *zirconat*. *Zircònia*.

ZITZANIA, 'cogula', pres del ll. tardà *zizania*, *-orum*, i aquest, del gr. ζιζάνιον, que designa la mateixa planta. □ 1.ª: 1413.¹

«--- Venc lo enemic e sembra-y veces e *zisànies* ---

meten *zizànies* per heretges ---», StVicentF (*Quar.* de 1413, 119.145); «quan sembrave trigo, naixie-y *zizànies*» en un ms. dels *Sermons* (*vocab.* de Schib.). D'aquells anys és una carta del rei Martí als Paers de Lleida: «Axí mateix hem vistes 4 letres trameses --- a hòmens ciutadans d'aquexa ciutat: e açò per sembrar divís e *zizània*» (Caretà, *Barbr.*, p. 90). «L'enemic està tots temps aguantant que sobre la tua sement sembre pecat e *zitzània*» (l'original ll.: *cizania*), BOLIVER, *Excitatori*, 63. «Si açò no podia obtenir; ab lo seu enteniment diabòlic que tenia, delliberà de sembrar, en la cort, de una molt bona labor qui's nomenava *zizània*, mesclada ab mala voluntat, perquè millor esplet ne pogués exir», JoMartorell (*Ag.* III, 173).

DERIV.: *Zitzaniar* [1401, Val., V. la cita a ZEL]; i una altra de la mateixa gent i el mateix any: «era adoncs aquí, per *zizaniar* e descordar los fets que sabets», Jurats val., a. 1401 (Rubio Vela, *Epist. Val. Med.*, 332.6); *zizaniant* adj. i m. (Faraudo, *Misc. Fabra*, 174). Vindria potser d'un diminutiu *ZIZANIOLU un val. *sininyol* i mall. *singunyol* (AlcM), suposant que passés a **sianyol* > **sigunyol* i propagació de na sal (?).

1 I ja en Llull: «del forment que, en tal [I]unió porà ésser sembrat, que's pervertirà en *sisània*, qui és juy» en el *Tractat d'Astronomia* inèdit (Gloss. de M. Colom).

Zit, *ziu-ziu*, V. *ziga-zaga*

Zoïsita, del nom del Baró Zoïs von Edelstein († 1819), que en proporciona la primera mostra.

Zoïsme, V. *zoo-*

ZONA, pres del ll. *zona* 'cinyell', 'zona cosmogràfica', i aquest, del gr. ζώνη, derivat de ζώνυμι 'jo cenyexo'. □ 1.ª doc.: *zone*, 1472, JnEsteve.

«Zone: celi circuli», *LiEleg.* x-5-vº. «Munda [Ueg. munde] de l'offensa - en edat perfeta, / dejús, fidelíssim - i ab pensa bona, / e sint ab la *zona* / d'intenció recta - perspicaix i neta / --- / en la cena entra - qui de mals libera», Fc. Prats, a. 1487, JMBover, *Bi. Esc. Bal.* II, 161.61.3. I veg.-ne dues cites de fi S. xv, de les *Metamorfosis* de Fc. Alegre, en el DAg. + *Zonal* 'relatiu a zones' [1868, *SLitCosta*]. *Zòster*, gr. ζώνστηρ 'cinturó', derivat del mateix verb. Anomenaven en grec *zōnē* la franja cristiana que persistia a la baixa Edat Mitjana a les costes del Líban, Síria i Àsia Menor, d'on el nom de *crestians de la cintura* amb què els designen Llull (*Bl.*) i coetanis (d'aquí, crec, també, el nom de l'escriptor bizantí *Zonaras*).

ZOO-, element de compostos savis, pres del gr. ζῷον 'animal'. *Zoantropia*. *Zoobiologia* [Lab.]. *Zoòsag* [1868, *SLitCosta*]; *zoofàgia* [id.]. *Zoòfit*. *Zoòfit* [-*fit*a, Lab.]; *zoofitografia*. *Zoofitologia*. *Zoòfor*. *Zoogènia*; *zoogènic*. *Zoografia* [Lab.]; *zoogràfic*. *Zoòide*. *Zoòlatra* [1868]; *zoolatría* [Lab.]; *zoolàtric*. *Zoòlit*; *zoòlític*. *Zoologia* [Lab.]; *zooològic* [1917, *DOrt.*];